

Nisu je slomile ni tamničke muke

S. M. BERISLAVA (IVA) MARIĆ

(Polog, 11. srpnja 1915. – Široki Brijeg, 14. listopada 2001.)

► Piše: s. Natalija Palac

S. Berislavu (Ivu) život od početka nije mazio. Prvi svjetski rat ukrao joj je djetinjstvo. Otac Ivan poginuo je u tom ratu, a nedugo zatim umrla je i majka Anica. U dobi od 6 ili 7 godina Iva je smještena u Sirotište sv. Franje u Mostaru. Pučku školu završila je u Bijelom polju, a Domaćinsku školu kućanstva i gospodarstva u Mostaru. Obje škole pripadale su Školskim sestrama franjevkama. U dobi od 18 godina odlučila je stupiti u tu redovničku družbu. Godine početne formacije provela je u Mostaru, a onda je nakon položenih prvih zavjeta premještena na Široki Brijeg, u franjevački konvikt. Život s. Berislave na osobit je način obilježen godinama provedenima na Širokom Brijegu – što u franjevačkom konviktu i kasnije u franjevačkom samostanu, što u sestrijskoj kući.

Nakon položenih prvih zavjeta radila je u mnogim podružnicama obavljajući dužnost kuharice. Prva njezina apostolska postaja bio je upravo Široki Brijeg, tj. tamošnji franjevački konvikt gdje je bila od 1937. do 1944. Nakon tri godine provedene u zajednici sestara u bano-vinskoj bolnici u Mostaru, s. Berislava ponovno se vraća na Široki Brijeg 1947., sada u franjevački samostan¹ koji nastoji iznova zaživjeti nakon potpune komunističke devastacije 1945. Taj boravak nije bio duga

vijeka. Godine 1948., 24. travnja, s. Berislava tu biva uhićena. Tako se priključila skupini od petnaestak se-

stara uhićenih istoga mjeseca, gotovo u isto vrijeme.

S. Berislava cijeloga će se života sjećati trenutka uhićenja, kao i prvih tamničkih mjeseci i izdržavanja kazne. O tim je doživljajima pripovijedala i u prigodi obilježavanja svoga dijamantnoga redovničkog jubileja: »Došla su tri milicionara u samostan, a pokojni fra Vencel Kosir mi reče: "Nareži mezu i daj im piće!" Kad smo ih počastili, dođoše u kuhinju sa strojnicama i rekoše mi: "Uhapšeni ste!" Odvedoše me u Čelovinu. U samici sam bila tri mjeseca, zatim su nas prebacili na izdržavanje kazne u

Bileću. Odatle su nas vodili na rad u mjesto Plana, gdje smo tukle šljunak i miješale malter. Nakon godinu dana puštena sam na slobodu.«²

Može se samo naslućivati što sve stoji iza tog kratkog »izvješća«. To mogu znati samo oni koji su prošli tamničko iskustvo. O tim je danima s. Berislava pričala bez gorčine, smirena, kao što čine ljudi koji sa psalmistom mogu reći: »Bez moje krivnje na me nasrću.« (Ps 59, 5) »Krivnja«, pak, s. Berislave, prema presudi Okružnog suda u Mostaru, bila je ta što je »neutvrđenog dana i mjeseca u drugoj polovini 1945. godine primila pismo od ustaških odmetnika Halilović Marije i Jurilj Marice te im na osnovu tog pisma po Vlašić Zori zvanj Velika spremila veš«, a zatim je, navodno, »kratko nakon toga, vidjela u bolnici jednu drugu ustašku odmetnicu Petric Janju, s njom se pozdravila, ali je vlastima nije prijavila.«³ Zbog toga je osuđena na kaznu lišenja slobode s prinudnim radom u trajanju od godine dana.

A vrijeme provedeno u samici nešto je što se ni s čim ne može usporediti. »Baš u zatvoru, osobito kroz ona tri mjeseca samice, u čovjeku naraste i ponos i prkos: da odbiješ sva obećanja i ponude, štoviše da ih omalovažavaš. Ništa se ne može usporediti s Bogom i njegovim pozivom. Daka-

¹ Usp. ŠemKon, 1937. – 1940.: *Raspored sestara, god. 1943. - 1947.*

² Usp. Presuda Okružnog suda u Mostaru, K: 449/48. od 13. kolovoza 1948.; LIDIJA GLAVAŠ, »S. Berislava Marić (1915. – 2001.)«, *Kršni zavičaj*, 34, Franjevački samostan, Humac, 2001., str. 129.

³ *Isto.*

ko, bilo je vrlo mučnih momenata, ali sam se tada utjecala Gospi i govorila joj kao dijete majci. I nikada se nisam osjetila ostavljenom⁴, pričala je s. Berislava.

Čvrsto pouzdanje u Boga nije ju napustilo ni u tamnici ni u godinama neposredno nakon tamnice kada je izgledalo da njezina redovnička provincija ne će preživjeti udarce koje je zadobila (zatvaranja sestara, oduzimanje kuća, onemogućavanje djelovanja...). S. Berislava nije imala straha da će život zajednice biti uništen. Ona svjedoči: »Mi smo bile čvrsto povezane i sve te poteškoće samo su nas jačale i davale nam novu snagu za život koji smo odabrale.«⁵

stara u to vrijeme, otišla je u Konjic na poziv fra Blage Karačića. No, i tu ju je dostigla Udba tražeći da se vrati u svoju općinu. Tek na fra Blaginu molbu i intervenciju Đure Pucara mogla je ostati. I ostala je do sredine listopada 1951. Sljedećih godina (1951. – 1953.) živjela je i radila (zajedno sa sestrama splitske provincije) na Poljudu u Splitu gdje su bili smješteni sjemeništarci Hercegovačke franjevačke provincije.⁶ Nakon povratka u Hercegovinu bila je u franjevačkim samostanima u Mostaru i još nekoliko godina (1956. – 1962.) u Širokom Brijegu. Poslušnost ju je zatim odvela na Petrićevac gdje je ostala šest godina. Nakon toga slje-

preostale godine života.⁷

S. Berislavu krasilo je franjevačko veselje, blagost i jednostavnost. Iz dobra i blaga srca darivala je uvijek dobro - najbolje za Gospodina i one koji su je okruživali i susretali. Sve što je činila, činila je s ljubavlju i požrtvovno. U djelovanju je bila spretna, reklo bi se pravi znalac svoga posla. I svoje je znanje umjela prenijeti drugima. Po prirodi je bila komunikativna, a radost je nalazila u malim stvarima.

Imala je i svoje velike ljubavi: iza Boga to su bile Crkva i, napose, Hrvatska. Sanjala je njezino uskrsnuće i cijeloga života čvrsto vjerovala da će se ono dogoditi. Zato je bila neopisivo sretna kad je dočekala njezino međunarodno priznanje. Više nego što je imala informacija, u sebi je osjećala da su se mnoge protivštine urotile protiv tek priznate države. Radanje nove Hrvatske pratila je zato svagdanjom molitvom – da se predsjednik i njegovi suradnici ne obeshrabre i ne odustanu od borbe za njezino stvaranje! To je svima bilo poznato, ne samo susestrama.

Na zadnje počivalište, na širokobriješkom groblju Mekovac, s trobojnim buketom cvijeća s. Berislavu ispratila su neke od živih tamničkih supatnica. Poštovanje s. Berislavi izrazilo je i Hrvatsko društvo političkih zatvorenika, podružnica Hercegovina.

Sam Bog zna koliko je žrtve, pregaranja, strahova i nadanja, radosti i bojazni s. Berislave nama ostalo skriveno. Ali ono što znamo čini je jedinstvenom: tako običnom, a osobitom.⁸

S. Berislava u kuhinji konvikta na Širokom Brijegu

Nakon izdržavanja kazne s. Berislava došla je u Bijelo polje. Sve druge kuće bile su oduzete. Kako tu nije bilo mjesta, a nije imala obitelji kojoj bi mogla poći, poput više mladih se-

dećih sedam godina, do 1975., mjesto njezina služenja bilo je Humac. Te godine dolazi u sestrinsku kuću na Širokom Brijegu. U njoj će proživjeti četvrt stoljeća, odnosno sve

⁴ Usp. L. GLAVAŠ, »Dvostruko slavlje naših sestara, *Kršni zavičaj*, 19, str. 136.

⁵ *Isto*.

⁶ Sa s. Berislavom na Poljud je otišla i s. Vicencija Musa te kandidatice Anica Rupčić, danas s. Leonarda. O tome vidi: ŽARKO ILIĆ, »Školske sestre u franjevačkim domaćinstvima prema jednom polustoljetnom iskustvu«, *Školske sestre franjevke u Hercegovini 1899. – 1999.*, Kačić, Split – Mostar, str. 228. – 229.; Kazivanje s. Leonarde Rupčić.

⁷ Usp. *Raspored sestara, god. 1954. – 2001.*

⁸ O s. Berislavi vidi: fra ZDENKO KARAČIĆ (propovijed), »S. M. Berislava Marić (1915. – 2001.)«, *Široki Brijeg* 15. listopada 2001., *Zvuci provincije*, 3, *Školske sestre franjevke*, Mostar, 2001., str. 23. – 24.

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesna« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, VII., 2 (13),
Široki Brijeg, 2014., srpanj – prosinac, 2014.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14,
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilu izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:

žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Kriza u svijetu raste, u hrvatskom društvu je opći rasap, ali mi smo i dalje s vama. Ne slušamo prigovore da se trebamo konačno »okaniti kostiju«. Rado bismo to učinili, jer lakše je sjediti u hladovini nego li crčiti, međutim, tko će nastaviti? Očito malobrojni. Zapravo, stvarna je namjera zaustaviti započeto. E, ne će ići. »Kosti« nam priopćavaju istinu, onu istinu koju su nastojali i nastoje što bolje skriti. Nije to ni po Božjim ni po demokratskim namislima, stoga zahvaljujemo svima koji su kroz proteklo vrijeme zajedno s nama tragali za našima pobijenima, otkrivali njihova posljednja počivališta, način ubijanja, njihovo ime i prezime. Oni više nisu brojke, »društvene štetočine«, sada su ljudi. Trenutna neokomunistička hrvatska vlast ne haje za to. Oni nikada nisu tragali za istinom, oni su nastojali »stvoriti« svoju istinu. Svjestan čovjek nikada im se nije i nikada im se ne će prikloniti. Tražit će ona područja gdje istina stoji na prvom mjestu.

Ovo su misli koje su mi padale na pamet dok smo početkom godine pokapali dvojicu identificiranih ubijenih hercegovačka franjevca. S njima je ubijeno još 26 osoba, najvjerojatnije civila jer DNK analiza svih tijela nije dala potvrđan ishod. Ubili su ih u Ljubuškom, gdje su komunisti imali veliku tamnicu. Na žalost, nisu jedini. Komunisti su revno smicali sve one za koje su posumnjali da bi im mogli biti kakva smetnja u učvršćivanju vlasti. Sudjelovali su u svemu, kako domaći, tako i oni došli sa strane. Kasnije su za sve nagrađeni društvenim povlasti-

cama. Obitelji ubijenih dobiše, pak, progon. Partija nije opraštala. Mogao si se spasiti samo ako si im prišao i postao jednak njima. Na taj se način stvaralo duboko pokvareno društvo, društvo koje nije odisalo ni Božjim ni ljudskim zasadama. »Bilo i ne ponovilo se«, rekao bi puk.

Očito je da nam je stvarati takvo društvo u kojem će komunističke namisli biti odstranjene, društvo u kojem ne će biti totalitarizma bilo koje vrste. Ni divlji i raspojasani kapitalizam nije, naime, ništa bolji od komunizma. Oni su potpuno ista priča. Nama treba društvo u kojemu će se cijeniti mučeništvo, oni koji su pali nevini ili su nevini progonjeni za svoje i naše velike ideale. Primjera oko nas, na žalost, ima bezbroj pa čak i u ove današnje, »suvremene« dane, kako im vole tepati. Zlo nastoji uznemiravati dobrog čovjeka. Jer, ako mučeništvo i mučenici zabljesnu u našoj sredini, što će biti sa zlom? Ukazat će se njegovo pravo lice i nitko više ne će ići za njim. Zbog toga određeni mediji pomno paze da se to ne bi dogodilo. Neprestano proizvode prividnu stvarnost, neprestano nam lažu. Sami smo krivi kad im to dopuštamo.

Hoće li zaista mučeništvo postati ona mudrost koja će nas voditi ili ćemo si dopustiti hod starim, prašnjavim stazama? Naši pobijeni, naš blaženi kardinal Alojzije Stepinac, svi naši mučenici kroz povijest pozivaju nas da se uozbiljimo. Pobjeda je s njima, a ne s umišljenim veličinama.

Mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Glas o znakovima	40
Podsjetnik	20	Pobijeni	42
Povijesne okolnosti	29	Odjek u umjetnosti	47
Povjerenstva	33	Nagradni natječaj	51
Istraživanja	34	Razgovor	54
Glas o mučeništvu	39		